

**ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Β΄ ΤΑΞΗΣ
ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 21 ΜΑΪΟΥ 2002
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η επιδίωξη ή, έστω, η διακήρυξη της αντικειμενικότητας κατέχει πάντα μια καίρια θέση στη δημοσιογραφική δεοντολογία. Αναγράφεται σε όλους τους Κώδικες Δεοντολογίας, συχνά στις προγραμματικές επαγγελίες, καμιά φορά και στις προμετωπίδες των εφημερίδων. Η βαρύνουσα σημασία που της αποδίδεται υπογραμμίζεται με την αντιδιαστολή ανάμεσα στην αντικειμενικότητα της ειδησεογραφίας και στον επιτρεπόμενο υποκειμενικό χρωματισμό της αρθρογραφίας. Και, βέβαια, υποτίθεται ότι αφορά όλα τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, έντυπα, ραδιόφωνο, τηλεόραση, τώρα και ιστοσελίδες του Διαδικτύου. Παντού, τα γεγονότα υποτίθεται ότι **εμφανίζονται** όπως πραγματικά είναι χωρίς στρεβλώσεις, ανακριβείς προσθήκες ή σκόπιμες παραλείψεις.

Η εικόνα είναι ειδυλλιακή αλλά εξωπραγματική. Γιατί παραγνωρίζει τη σημασία της παρουσίασης του γεγονότος: το ίδιο γεγονός, χωρίς καμιά αλλοίωση, έχει διαφορετική επίπτωση στη λεγόμενη κοινή γνώμη, ανάλογα με το πώς θα παρουσιασθεί. Άλλη σημασία αποκτά το γεγονός που παρουσιάζεται στην πρώτη σελίδα (ή στην αρχή της ροής των ειδήσεων) κι άλλη αυτό που πνίγεται σε κάποια εσωτερική σελίδα (ή ανάμεσα σε άλλες ειδήσεις), άλλη το γεγονός που θεωρείται άξιο να υπογραμμισθεί με πολύ χώρο ή χρόνο κι άλλη εκείνο που κάπου αναφέρεται παρενθετικά και **συνοπτικά**. Ακόμα, το μέγεθος των τυπογραφικών στοιχείων ή ο τίτλος, ο τόνος της φωνής του εκφωνητή ή του παρουσιαστή μπορούν να κάνουν το ίδιο γεγονός να φαίνεται **διαφορετικό**.

Ας παραδεχτούμε ότι αυτές οι παραβιάσεις της αντικειμενικότητας είναι, ως έναν βαθμό, αναπόφευκτες. Επιτέλους, η είδηση κάπως πρέπει να παρουσιασθεί και κάποιος πρέπει να αποφασίσει για τον τρόπο της παρουσίασής της. Με τι κριτήριο θα κριθεί η αντικειμενικότητα της παρουσίασης; (...)

Η κύρια μέθοδος κατασκευής γεγονότων παίρνει συχνά τη μορφή πρόβλεψης τους. (...) Ας πάρουμε, για παράδειγμα, μια αναγγελόμενη απεργία ή μια αναγγελόμενη πορεία κάποιου ορισμένου κλάδου, από τις συνηθισμένες, ας πούμε "ρουτίνας". Ως ένα μεγάλο βαθμό, η επιτυχία της εξαρτάται από τη δημοσιευόμενη πρόβλεψη της επιτυχίας ή της αποτυχίας: η είδηση ότι "καθολική αναμένεται η συμμετοχή στη σημερινή απεργία" ή "μεγαλειώδης προβλέπεται η αυριανή πορεία" μπορεί να αποτελέσει **σημαντική** παρακίνηση για τους κάθε λογής διστακτικούς. (...)

Άλλωστε στα μέσα μαζικής επικοινωνίας αρέσει ο χαρακτηρισμός ως "τέταρτης εξουσίας" (παράλληλα προς τη νομοθετική, την εκτελεστική και τη δικαστική), γιατί τους αναγνωρίζει μια δύναμη επίδρασης στον δημόσιο βίο. Και εξουσία μεν σίγουρα υπάρχει, το ερώτημα είναι αν μπορεί να μπει στην ίδια μοίρα με τις άλλες τρεις. Γιατί, ενώ η δημοκρατική νομιμοποίηση των τριών άλλων εξουσιών στηρίζεται, άμεσα ή έμμεσα, στη λαϊκή κυριαρχία, μετέωρη παραμένει η νομιμοποίηση της εξουσίας που ασκούν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. (...)

Συνεπώς, επιβάλλεται η αφύπνιση της προσοχής των αναγνωστών ή των θεατών μπροστά σε κάποιες παγίδες που στήνονται καμιά φορά, ώστε ν' ακτινογραφείται η πραγματικότητα που συχνά συγκαλύπτεται ή εξωραϊζεται. Πάντως, σε κάθε περίπτωση, η ελευθερία του Τύπου και των άλλων μέσων μαζικής επικοινωνίας είναι αγαθό **αναμφισβήτητο**. Και τούτο γιατί, αν η ελευθερία του τύπου κρύβει κάποιους κινδύνους, η έλλειψή της είναι ένα κακό απόλυτο, όπως κάθε σύμπτωμα ολοκληρωτισμού.

*(Διασκευή άρθρου του Γεωργίου Κουμάντου
από τον ημερήσιο τύπο)*

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις.

Μονάδες 25

B.1. Να διατυπώσετε έναν τίτλο με σχόλιο κι έναν χωρίς σχόλιο για το κείμενο που σας δόθηκε.

Μονάδες 6

B.2. "Ο τόνος της φωνής του εκφωνητή ή του παρουσιαστή μπορεί να κάνει το ίδιο γεγονός να φαίνεται διαφορετικό".

Χρησιμοποιώντας τη φράση αυτή ως θεματική περίοδο να αναπτύξετε μια παράγραφο με δικά σας παραδείγματα.

Μονάδες 5

B.3. εμφανίζονται, συνοπτικά, διαφορετικό, σημαντική, αναμφισβήτητο.

Να δώσετε για την καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου μια συνώνυμη και μια αντώνυμη.

Μονάδες 10

B.4. Με ποιον τρόπο οι λέξεις γιατί, ενώ της πέμπτης παραγράφου του κειμένου συνδέουν τις προτάσεις μεταξύ τους;

Μονάδες 4

Γ. Το σχολείο σας οργανώνει μια συνάντηση μαθητών-εκπροσώπων των σχολικών μονάδων της περιοχής σας. Στο πλαίσιο της εκδήλωσης αυτής να παρουσιάσετε μια εισήγηση σχετικά με την αναγκαιότητα της κριτικής ικανότητας του εφήβου και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί αυτή να καλλιεργηθεί στη σύγχρονη κοινωνία της πληροφορίας. (500-600 λέξεις)

Μονάδες 50

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

Ο Γεώργιος Κουμάντος στο άρθρο του επισημαίνει την ανάγκη αντικειμενικότητας στα Μ. Μ. Ε. αλλά και την παραγνώριση της έννοιας της. Κάθε γεγονός ανάλογα με τον τρόπο που θα παρουσιαστεί ακόμα και με το χώρο που θα αφιερωθεί, έχει διαφορετικό αντίκτυπο στην κοινή γνώμη. Άλλωστε τα Μ. Μ. Ε. επιδρούν στο δημόσιο βίο, με τη δύναμη τους, ωστόσο η εξουσία τους δεν στηρίζεται στη λαϊκή κυριαρχία, ώστε να θεωρούνται τέταρτη εξουσία. Άρα, οι αναγνώστες οφείλουν να επαγρυπνούν για να αποκωδικοποιούν τα προβαλλόμενα μηνύματα όντες μέτοχοι ενός δημοκρατικού καθεστώτος.

B.1.

Τίτλος χωρίς σχόλιο:

➔ Η αντικειμενικότητα στα Μ. Μ. Ε. και οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν.

Τίτλος με σχόλιο:

➔ Χιμαιρική κατάσταση η επιδίωξη της αντικειμενικότητας από τα Μ.Μ.Ε.

B.2.

Δίνοντας μια χροιά ανησυχίας και πανικού ο παρουσιαστής στο λόγο του, αυτομάτως εγείρεται το κοινό αίσθημα μεγαλοποιώντας ίσως μια ασαφή ακόμα κατάσταση. Αντιθέτως, όταν μια είδηση παρουσιάζεται με ανέκφραστο τόνο και ύφος από το δημοσιογράφο τοποθετείται στα κανονικά της πλαίσια και μπορεί να εκληφθεί ως ασήμαντη ή τουλάχιστον όχι αυξημένης βαρύτητας.

B.3.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ

ΑΝΤΩΝΥΜΑ

εμφανίζονται	παρουσιάζονται	αποκρύπτονται
συνοπτικά	περιληπτικά	αναλυτικά
διαφορετικό	αλλιώτικο	όμοιο
σημαντική	ουσιαστική,καίρια	ασήμαντη
αναμφισβήτητο	αναντίρρητο	διφορούμενο /
αμφισβητήσιμο		

B.4.

γιατί: Αιτιολόγηση ενώ: Έμμεση αντίθεση.

Γ.

Κριτική: σύνθετη, διανοητική λειτουργία και ικανότητα του ανθρώπου να εξετάζει σε βάθος την ουσία των πραγμάτων, να ελέγχει πρόσωπα, γεγονότα, καταστάσεις. Μορφές της η επιδοκιμασία (θετική κριτική), η αποδοκιμασία (αρνητική) καθώς και η αυτοκριτική.

Είναι αναγκαία η κριτική ικανότητα, ειδικά για τους εφήβους που σ' αυτή την περίοδο αποκρυσταλλώνουν μια άποψη ζωής, μια βιοθεωρία.

Για ποιους λόγους:

1) Απαραίτητη στον κοινωνικό τομέα η αντικειμενική και αμερόληπτη κριτική ώστε να εντοπίζονται τα προβλήματα, αποτρέποντας κοινωνικές συγκρούσεις και να εξασφαλίζεται ήπιο κλίμα, συνεργασία και άμιλλα μεταξύ των μελών της κοινωνίας. Ειδικότερα, πρέπει να ασκείται έλεγχος στην ποιότητα των μηνυμάτων που μεταδίδουν τα Μ.Μ.Ε., με συνέπεια να αποσοβείται ο κίνδυνος της παραπληροφόρησης και της μαζοποίησης.

2) Στον πολιτικό χώρο η άσκηση κριτικής είναι αναγκαία, ώστε ο νέος άνθρωπος να ενταχθεί ομαλά στο «πολιτικό γίγνεσθαι», να δημιουργήσει πολιτική συνείδηση. Έτσι αποκτά προσωπική ιδεολογική συγκρότηση, μετατρέπεται σε υπεύθυνο και συνειδητοποιημένο πολίτη.

3) Και στον πολιτιστικό τομέα ο έφηβος οφείλει να είναι σε επαγρύπνηση και να ασκεί έλεγχο ώστε να απορρίπτει ή να αποδέχεται τα προϊόντα της τέχνης, γιατί η άκριτη παραδοχή τους οδηγεί σε υποβάθμιση του πολιτιστικού επιπέδου ή σε αποστασιοποίηση μεταξύ καλλιτέχνη - κοινού.

4) Αλλά ο έφηβος είναι αναγκαίο να ασκεί και στον άτομο του κριτική, ώστε να αποκαλύπτει τις πιο μύχιες πτυχές του εαυτού του ρίχνοντας άπλετο φως στα σκοτάδια του εσωτερικού του κόσμου. Συνειδητοποιεί έτσι και αξιολογεί τις δυνάμεις και τις αδυναμίες του, απομακρύνεται από κάθε τάση ύποπτης φιλαυτίας και αλαζονείας και επιδίδεται σ' έναν αγώνα αυτοελέγχου, οδηγούμενος έτσι στην πνευματική ολοκλήρωση και τελείωση.

Τρόποι με τους οποίους μπορεί να καλλιεργηθεί η κριτική ικανότητα:

- Παιδεία δημοκρατικά οργανωμένη εκπαίδευση με βάση το διάλογο, που διαμορφώνει άτομα υπεύθυνα, ώριμα με αναπτυγμένη κριτική σκέψη.
- Οικογένεια που λειτουργεί με τρόπο υγιή προβάλλοντας ερεθίσματα και πρότυπα που βοηθούν τα νεαρά μελή ν' αποκτήσουν αποκρυσταλλωμένη ψυχοσύνθεση.

- Λειτουργία των Μ.Μ.Ε., όταν μεταδίδουν μηνύματα με στόχο να ενημερώσουν αμερόληπτα και πολύπλευρα χωρίς να αποπροσανατολίσουν τον έφηβο.
- Υπεύθυνη δραστηριοποίηση πνευματικής και πολιτικής ηγεσίας που έχει ως σκοπό να διαμορφώσει αντικειμενικά την κοινή γνώμη.